

УДК 631.16:633.85 (477.46)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ВИРОБНИЦТВА РІПАКУ В ЧЕРКАСЬКІЙ ОБЛАСТІ

С. Концеба, аспірант

Уманський державний аграрний університет

Ключові слова: **виробництво ріпаку, фінансові ресурси.**

Проведено аналіз забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств Черкаської області для стабільного розвитку виробництва ріпаку з метою подальшої його переробки в технічних цілях.

Постановка проблеми. Потреби в конкретному виді сільськогосподарської продукції, які формуються в межах регіону, визначають обсяг ресурсів, необхідних для їх виробництва. Випуск сільськогосподарської продукції як кінцевий результат виробництва залежить не тільки від розмірів наявних ресурсів, а й від їх стану, рівня ефективного розподілу та використання. Реальна оцінка наявності та ефективності використання фінансових ресурсів як складової виробничих ресурсів дає змогу розробити стратегію сталого розвитку аграрних підприємств і визначити шляхи розвитку регіону в ринкових умовах. Швидке зростання обсягу виробництва ріпаку в регіоні повинно бути підкріплене відповідним фінансовим потенціалом сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми організації виробництва ріпаку в Україні розглянуті у працях вітчизняних учених В.І. Бойка, П.С. Вишнівського, О.Г. Дерев'янка, М.В. Калінчика, В.В. Лазні, О.О. Митченка, Д.І. Нікітчина, А.А. Побережної, С.А. Середи. Питання організації фінансового забезпечення підприємств АПК висвітлені в роботах О. Онищенко, А. Лисецького, О.Г. Дерев'янка.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження є аналіз забезпечення фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств Черкаської області для стабільного розвитку виробництва ріпаку з метою подальшої його переробки в технічних цілях.

Виклад основного матеріалу. На думку більшості вітчизняних економістів-аграрників, основними показниками, що характеризують забезпечення сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами, є: середньорічна

вартість оборотних засобів, яку визначають за середньоарифметичною вартістю оборотних засобів на початок і кінець року; фондозабезпеченість, яку визначають як середньорічну оборотних засобів у розрахунку на одиницю земельних угідь; коефіцієнт пропорційності, що характеризує співвідношення між оборотними та основними засобами; обсяг прибутку, отриманого від реалізації сільськогосподарської культури та кількість прибуткових і збиткових підприємств за відповідною культурою [1, с. 197 – 20; 2, с. 125 – 126; 3, с. 65 – 66].

За цими показниками проаналізуємо забезпеченість фінансовими ресурсами виробництва ріпаку в середніх і великих сільськогосподарських підприємствах Черкащини. Виробництво цієї культури вимагає концентрації значних виробничих ресурсів, тому саме ці підприємства здатні організувати ефективне виробництво. До них належать підприємства з кількістю працюючих понад 50 осіб, що мають понад 200 га сільськогосподарських угідь та понад 50 голів худоби на кінець попереднього року незалежно від форм господарювання [4]. Адміністративні одиниці Черкащини, в яких розташовані досліджувані підприємства, розбиті на три частини: західні, центральні та східні райони. Такий поділ є природним за географічним розташуванням районів і майже однаковим за площами ріллі, яку використовують середні та великі сільськогосподарські підприємства у своїй діяльності.

Динаміку середньорічної вартості оборотних засобів у Черкаській області показано в таблиці.

З таблиці видно, що середньорічна вартість оборотних засобів у Черкаській області стрімко зростає. У 2007 р. порівняно з 2004 р. темп росту склав 107,7%. У східних районах регіону цей показник зріс на 119,1%, у центральних і західних – відповідно на 91,9% та 121,7%. Найбільше зростання середньорічної вартості оборотних засобів спостерігаємо в Катеринопільському (у 6,2 раза), Корсунь-Шевченківському (у 4,9 раза), Канівському (у 4,4 раза) та Маньківському (у 4,2 раза) районах. Тільки в Лисянському районі за досліджуваний період середньорічна вартість оборотних засобів зменшилась на 20,4%. Це єдиний район в області, в якому цей показник зменшився.

Зростання середньорічної вартості оборотних засобів призвело до зростання показника фондозабезпечення (рис. 1).

Як видно з рис. 1, фондозабезпеченість в області в період 2004-2007 рр. зросла більш ніж у два рази. У 2007 році найбільш забезпеченими основними засобами були центральні райони області (3566,5 грн/га), найменш забезпеченими – західні райони (2342,0 грн/га). Найбільшу фондозабезпеченість у 2007 р. спостерігали в Канівському (22410,7 грн/га), Черкаському (8378,2 грн/га) та Катеринопільському (5284,5 грн/га), Золотоніському (4003,5 грн/га) та Уманському (3090,8 грн/га) районах.

Таблиця

Середньорічна вартість оборотних засобів сільськогосподарських підприємств
Черкаської області, тис. грн

Район	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	Відхилення 2007 р. до 2004 р.	
					(+; -)	%
Черкаська область	1146402,1	1536882,6	1487128,8	2381124,0	1234721,9	207,7
Драбівський	70744,4	102107,9	96320,1	154936,2	84191,8	219,0
Золотоніський ¹	116930,9	150057,0	165025,9	307869,8	190938,9	263,3
Чорнобаївський	120134,6	160332,4	167862,9	211748,8	91614,2	176,3
Східні райони	307809,8	412497,2	429208,9	674554,7	366744,9	219,1
Городищенський	17301,9	16532,6	17497,9	18825,1	1523,2	108,8
Кам'янський	14521,5	18294,4	23244,1	24494,5	9973,1	168,7
Канівський	44095,0	62354,8	15780,0	192731,9	148636,9	437,1
Корсунь-Шевченківський	31179,9	48597,5	99543,6	154798,1	123618,2	496,5
Смілянський ¹	28204,1	26780,6	31713,5	38555,7	10351,6	136,7
Черкаський ¹	295696,3	457003,5	288837,7	410531,8	114835,5	138,8
Чигиринський	22134,2	25307,9	31735,5	37452,4	15318,2	169,2
Шполянський	58398,6	70050,4	89612,7	104109,7	45711,2	178,3
Центральні райони	511531,3	724921,6	597964,8	981499,0	469967,7	191,9
Жашківський	68577,7	98148,5	81738,5	97479,9	28902,2	142,1
Звенигородський	26220,8	27428,3	31655,1	34073,8	7853,0	129,9
Катеринопільський	18848,1	19620,1	27333,1	116259,1	97411,1	616,8
Лисянський	20049,8	22243,8	16231,6	15963,9	-4085,9	79,6
Маньківський	19554,8	33409,0	65313,4	82054,8	62500,1	419,6
Монастирищанський	38676,1	43201,3	67086,1	77924,6	39248,6	201,5
Тальнівський	31440,4	36419,6	44755,0	50927,8	19487,4	162,0
Уманський ¹	65264,3	75686,4	85293,9	202448,2	137183,9	310,2
Хрестинівський	38429,2	43307,0	40548,6	47938,4	9509,2	124,7
Західні райони	327061,0	399463,9	459955,1	725070,4	398009,4	221,7

¹Разом із сільськогосподарськими підприємствами районних центрів.
Джерело: [4; 6-8].

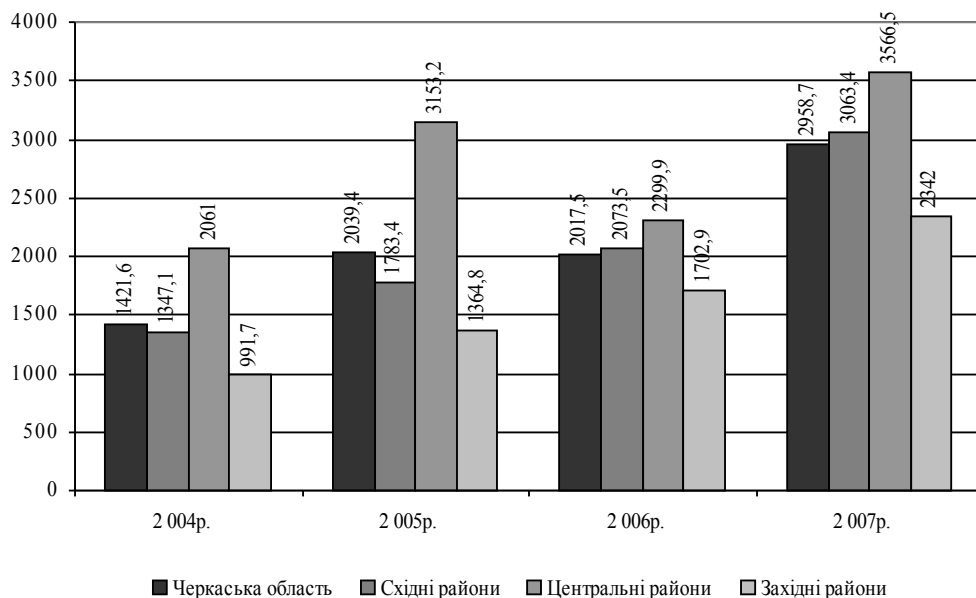

Рис. 1. Фондозабезпеченість сільськогосподарських підприємств Черкаської області.

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Черкаській області.

В інших п'ятнадцяти районах регіону фондозабезпеченість менша від загальнообласного значення. Найменший цей показник у Лисянському (950,2 грн/га) та Чигиринському (1332,8 грн/га) районах. Зростання фондозабезпеченості в усіх районах Черкаської області є позитивною тенденцією, тому що зі збільшенням сільськогосподарського виробництва весь час зростає потреба в оборотних засобах.

Зміна співвідношення між оборотними та основними засобами відображена на рис. 2. Співвідношення основних і оборотних засобів залежить від зональних особливостей, спеціалізації виробництва, рівня фондозабезпеченості та інших чинників. Оптимальним вважають співвідношення, якщо на 1000 грн основних засобів сільськогосподарського призначення припадає 500–750 грн оборотних засобів [5, с. 97]. Як видно з рис. 2, оптимальне значення в Черкаській області загалом і в окремих її районах цей коефіцієнт мав тільки у 2004 році. Уже з наступного 2005 р. він почав зростати і у 2007 р. досяг значення 1,24, що в 1,6 раза перевищує рекомендоване. Зростання співвідношення між оборотними та основними засобами відбулося внаслідок випереджання темпів росту вартості

оборотних засобів над зростанням вартості основних засобів. Значне відхилення від оптимального значення коефіцієнта співвідношення між оборотними та основними засобами зменшує ефективність сільськогосподарського виробництва.

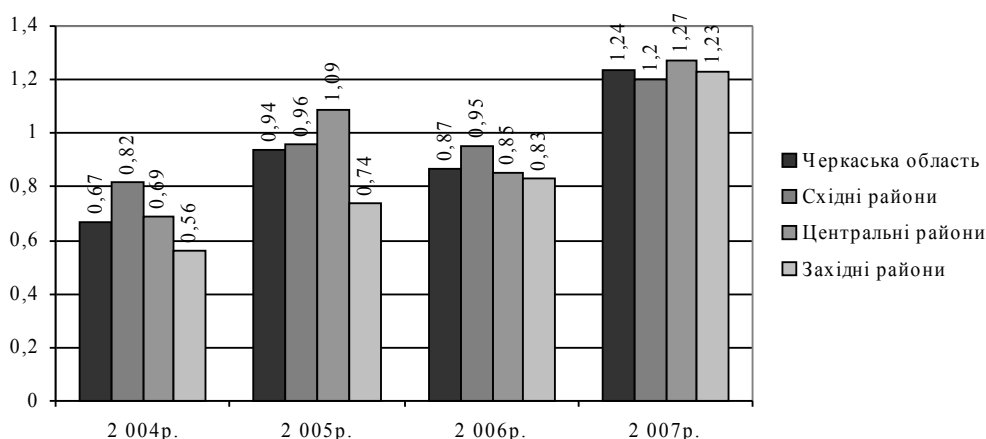

Рис. 2. Коефіцієнт співвідношення між оборотними та основними засобами.

Джерело: розраховано за даними Головного управління статистики в Черкаській області.

Прибуток є одним з основних джерел формування оборотних засобів сільськогосподарських підприємств. Динаміка прибутку, який отримують сільськогосподарські підприємства Черкащини від реалізації ріпаку, показана на рис. 3. Ріпак останніми роками став однією з найприбутковіших сільськогосподарських культур Черкащини. Зокрема у 2007 р. сільськогосподарські підприємства від реалізації ріпаку отримали 19,5 млн грн. Вражає динаміка росту прибутку від реалізації цієї культури. У 2007 р. він зріс на 111,1% порівняно з 2006 роком. Найбільший прибуток отримали підприємства східних районів – 8,1 млн грн, центральні та західні райони отримали відповідно 7,7 та 3,7 млн грн прибутку. Вперше за останні чотири роки у 2007 р. порівняно з 2006 р. у західних районах області спостерігали зменшення прибутку від реалізації ріпаку на 6,8%. З двадцяти районів області тільки два закінчили 2007 р. зі збитками у виробництві ріпаку. У Чигиринському районі отримали 2,8 млн грн збитку, у Жашківському – 192,1 тис. грн. Усі інші райони у 2007 році отримали прибуток від реалізації ріпаку. Найбільший прибуток від реалізації цієї культури отримали в Корсунь-Шевченківському (4557,5 тис. грн), Чорнобаївському (3702,2 тис. грн) та Золотоніському (2621,9 тис. грн) районах.

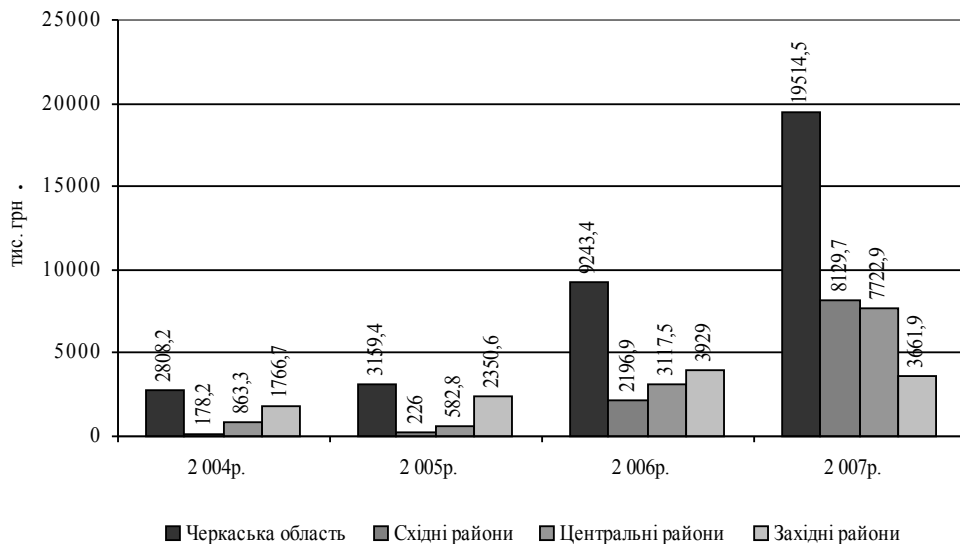

Рис. 3. Динаміка прибутку від реалізації ріпаку в Черкаській області, тис. грн.
Джерело: [4; 6-8].

Кількість підприємств, що займаються виробництвом і реалізацією ріпаку в області, стрімко зростає. Якщо у 2004 р. їх було 43, то у 2005 р. – 75, а у 2006 р. – 106. Найбільша кількість підприємств–виробників ріпаку у 2007 році зафіксована в західних районах області – 97, з них 53 (54,6%) підприємства працювали з прибутком. У центральних районах з 82 підприємств прибуток отримали 67, що становить 81,7 %. Найефективніше закінчили 2007 рік виробники ріпаку східних районів: з 32 підприємств 28 (87,5%) отримали прибуток. З 211 сільськогосподарських підприємств Черкащини, які в цьому році займалися виробництвом ріпаку, 148 (70,1%) закінчили рік із прибутком. Серед технічних культур це один із найкращих показників. Зокрема прибуткових виробників соняшнику у 2007 році в області 90,0%, сої – 64,1%, цукрових буряків – 20,5%. Варто зазначити, що цей показник практично не змінювався протягом останніх чотирьох років, у 2004 році частка підприємств, що отримали прибуток від реалізації ріпаку, склала 72,1%, у 2005 році – 68,0%, у 2006 році – 70,7%.

Висновки

1. Сільськогосподарські підприємства Черкащини достатньо забезпечені оборотними засобами, про що свідчить зростання середньорічної вартості оборотних засобів і показника фондозабезпеченості.
2. Коефіцієнт пропорційності, що характеризує співвідношення між оборотними та основними засобами, у 2007 році значно перевищив оптимальне

значення. Значне відхилення від оптимального значення цього показника зменшує ефективність сільськогосподарського виробництва.

3. Ріпак залишається однією з найприбутковіших сільськогосподарських культур в області. Прибуток, отриманий від реалізації ріпаку, є одним із джерел формування оборотних засобів.

У подальшому необхідно дослідити ефективність використання фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств, що займаються виробництвом ріпаку.

Бібліографічний список

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрного підприємства : навч.-метод. посіб. [для самост. вивч. дисц.] / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2000. – 356 с.
2. Петренко И. Я. Экономика сельского хозяйства / И. Я. Петренко, П. И. Чужинов. – Алма-Ата : Кайнар, 1984. – 312 с.
3. Полтавський Ю. А. Економіка сільськогосподарського виробництва : навч. посіб. / Ю. А. Полтавський. – Харків, 2005. – 148 с.
4. Бюлетень про фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських підприємств за 2005 рік. – Черкаси : Головне управління статистики у Черкаській області, 2006.
5. Мацибора В. І. Економіка сільського господарства : підручник / В. І. Мацибора. – К. : Вища шк., 1994. – 415 с.
6. Бюлетень про фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських підприємств за 2004 рік. – Черкаси : Головне управління статистики у Черкаській області, 2005.
7. Бюлетень про фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських підприємств за 2006 рік. – Черкаси : Головне управління статистики у Черкаській області, 2007.
8. Бюлетень про фінансово-господарську діяльність сільськогосподарських підприємств за 2007 рік. – Черкаси : Головне управління статистики у Черкаській області, 2008.

Концеба С. Обеспечение финансовыми ресурсами производства рапса в Черкасской области

Проведен анализ обеспечения финансовыми ресурсами сельскохозяйственных предприятий Черкасской области для стабильного развития производства рапса и его переработки в технических целях.

Ключевые слова: производство рапса, финансовые ресурсы.

Kontseba S. The Financial resources supply of rape development in Cherkasy oblast

In the article the author dwelt on the sources of financial supply of the subsequent rape growing development in the region. The possibility of the usage of the own financial resources by agricultural enterprises of rape development.

Key words: rape growing, financial resources.

